

Vrijdag 25 augustus

Keynote: Nepgeschiedenis of toch niet...? De betekenis van de populaire cultuur voor historisch besef

Prof.dr. Maria Grever (Erasmus Universiteit Rotterdam)

Wat is echt en wat nep in de wereld om ons heen? Dat vroeg stand-up comedian Owen Schumacher zich in 2012 af in de serie *Nep!* David Lowenthal heeft de verpretparking van de geschiedenis en de overdreven nadruk op beleving bij historisch toerisme scherp veroordeeld. Commercialisering kan inderdaad leiden tot “nepgeschiedenis”, tot het vervormen en fabriceren van feiten. Dat is ook in politiek opzicht risicovol, zeker in het huidige Trump-tijdperk van de “alternatieve feiten”. Maar niet alle populaire vertolkingen van het verleden zijn “nepgeschiedenis”. Populaire genres kunnen een nieuwe kijk op het verleden geven die ook beroepshistorici hebben beïnvloed. Geen academisch betoog kon zo indringend de zinloosheid van een oorlog beschrijven als de historische roman *Oorlog en Vrede* van Tolstoj. Zonder *Killing Fields* zou de Cambodjaanse genocide bij het grote publiek nauwelijks bekend zijn geworden. Daarnaast is de populaire omgang met het verleden – inclusief “nepgeschiedenis” – een interessant object van onderzoek. Inmiddels is de populaire historische cultuur of publieksgeschiedenis een fascinerend onderzoeksterrein waarbij de verwerking van het verleden bij een groot publiek vanuit een metaperspectief centraal staat. Bijvoorbeeld hoe jongeren uit verschillende landen op internet-fora met elkaar in discussie gaan over de historische encenering van een war video game. Of wat er gebeurt als mensen in een wijk foto’s verzamelen over het leven van de vorige generaties bewoners. Nep of niet, in deze lezing zal ik vanuit het inclusieve concept historische cultuur de mogelijkheden verkennen die populaire genres bieden voor de versterking van historisch besef. Naast enkele voorbeelden uit ons lopend onderzoek in Rotterdam, zal ik ook aandacht besteden aan een relatief nieuw genre: het historisch theater.

Debatpanels, 11.00-12.30

De disneyficatie van geschiedenis in musea

Geschiedenis en commercie lopen in elkaar over. Academische onderzoekers wordt tegenwoordig gevraagd te ‘valoriseren’, terwijl culturele instellingen als archieven en musea in toenemende mate geacht worden zelf inkomsten te verwerven en rendabel te zijn. Critici menen dat deze trend de ‘disneyficatie’ van het verleden versterkt, maar voor wie of wat is dit een probleem? Als historici menen dat (kunst)geschiedenis van maatschappelijk belang is, is het dan niet vanzelfsprekend dat zij moeite doen de samenleving te bereiken en zich aanpassen aan de belevingswereld(en) van het publiek? De vraag is wellicht eerder waar de kritische grens ligt, en hoe die grens er anno nu in diverse sectoren van het historisch bedrijf precies uit ziet.

Moderator: Paul Knevel (UvA)

Sprekers: Klaartje Schweizer (Openlucht Museum); Kathelijne Eisses (Tinker Imagineers), Martine Gosselink / Gijs vd Ham (Rijksmuseum), Wies Rosenboom (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst / LKCA).

Dekolonisatie van het verleden

Het bezit van koloniën, de handel in tot slaaf gemaakte mensen en het denken over bevolking en land vormden eeuwen lang een centraal onderdeel van Europa's identiteit. Het was niet alleen van invloed op Europese economieën en politieke constellaties, maar het bepaalde ook het denken en handelen en de betekenisgeving in Europa. Antropoloog Gloria Wekker noemt dat geheel van kennis en gevoelens, vrij naar Edward Said, het cultureel archief. In het midden van de twintigste eeuw werden veel koloniën onafhankelijk en werden de voormalige koloniserende landen teruggeworpen op hun eigen natiestaten. Deze politieke dekolonisatie vond relatief snel plaats in het midden van de twintigste eeuw, terwijl culturele dekolonisatie een langdurige, problematische ontwikkeling is die nog steeds doorgaat. Het cultureel archief dat Europa's cultuur en zelfbeeld bepaalt, werkt nog altijd door. Wekker roept dan ook op dit archief 'dekoloniaal' en intersectioneel te lezen, te deconstrueren en ter discussie te stellen. In deze sessie leveren we een bijdrage aan deze 'dekoloniale', intersectionele deconstructie van het cultureel archief ten einde de culturele dekolonisatie van Nederland een stapje verder te helpen. Daarvoor zullen we specifieke sociale praktijken waarop mensen betekenis geven aan de wereld 'dekoloniaal' en intersectioneel ontleden. Tot slot wensen wij het debat over de interpretatie en inhoud van het cultureel archief met elkaar en het publiek aan te gaan.

Moderator: Remco Raben (UvA/UU)

Sprekers: Caroline Drieënhuizen (OU/UvA), Jos van Beurden (VU), Nancy Jouwe (promovenda UU), Wim Manuhutu (medeoprichter en voormalig directeur Moluks Historisch Museum / promovendus VU), Remco Raben (UvA/UU).

Geschiedenis in een digitale wereld

Historici zijn gewend achter de feiten aan te lopen, maar kunnen er inmiddels niet meer om heen: we leven in een digitaal tijdperk. Welke gevolgen heeft dit voor de geschiedbeoefening? Worden historici website-ontwerpers en tool-bouwers, of blijven boeken relevant? Hoe veranderen de grootschalige digitaliseringsprojecten van historisch materiaal die overal plaatsvinden de geschiedwetenschappelijke praktijk? Kunnen deze projecten de belofte inlossen dat nieuwe vragen gesteld en nieuwe verhalen verteld kunnen worden - of is het potentieel van digitale geschiedenis nog lang niet bereikt? Welke methoden, vaardigheden en tools zijn er kortom nodig voor geschiedbeoefening in een digitale wereld? Daarover gaan de deelnemers aan dit panel in debat.

Moderator: Pim Huijnen

Sprekers: Melvin Wevers (UU), Inger Leemans (VU), Martijn Kleppe (KB), Petra Robben (Stadsmuseum Tilburg), Susan Aasman (RuG)

Historici op de bres voor democratie

Een eeuw na de invoering van het algemeen (mannen)kiesrecht in 1917 staat de democratie onder druk. Het percentage burgers dat daadwerkelijk gebruik maakt van het kiesrecht daalt al jaren, terwijl de kloof tussen burgers en overheid groeit. Geschiedenis werd en wordt vaak beschouwd als instrument voor de vorming van democratische (en nationale) burgers, maar hoe ligt anno 2017 de relatie geschiedenis en democratie? En welke eisen moeten dan worden gesteld aan het publieke en professionele optreden van de historicus in verschillende maatschappelijke domeinen?

Moderator: Ed Jonker (UU)

Sprekers: Leo Lucassen (IISG/Universiteit Leiden), Koen Vossen (Radboud Universiteit Nijmegen), Jacco Pekelder (UU), Tine de Moor (UU), Kars Veling (ex-directeur ProDemos).

Lunchpauze - Presentatie Website Politieke sociabiliteit van patriotten en prinsgezinden

De jaren vanaf 1780 tot 1787 en van 1795 tot 1798 zijn een periode waarin het politieke landschap heel snel volledig opnieuw werd ingericht. Ditmaal kwamen de burgers en inwoners aan de bak als deelnemers aan de provinciale en landelijke politiek; zij kregen zelfs toegang tot de geregelde wapenhandel. Zij deden dit via eigen lokale organisaties van particuliere genootschappen. Hierachter lagen geheel nieuwe patriotse en vanaf 1787 ook orangistische netwerken die in hoog tempo een aantal fasen van ontwikkeling doorliepen.

De website maakt onderzoek mogelijk naar dit nieuwe politieke weefsel in de provincie Holland. Per stad of dorp kan worden nagegaan welke genootschappen actief waren, wie de leiding had, wie naar bovenplaatselijke vergaderingen werden afgevaardigd, welke rekesten werden ingediend en welke andere activiteiten er plaatsvonden. In de inleiding wordt ook ingegaan op de landelijke en provinciale organisatie waar onderlinge rivaliteiten een belangrijke rol speelden, naast de verhouding tot de overheid.

Marjolein 't Hart (Huygens ING)

Parallelsessies, 13.30-15.30

Black gender. Decolonizing gender history

Gender en etniciteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, ook in de studie van het verleden. De werkgroep 'Black Gender' van de Vereniging voor Vrouwen- en Gendergeschiedenis zoekt wegen naar een gedekoloniseerde, inclusieve geschiedenis en presenteert in dit panel bijdragen over de promotie van Afro-Amerikaanse dichters door de Nederlandse vertaalster Rosey Pool, de geschiedenis van zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen in Nederland, en de gender van muziek en kleding in de Afro-Surinaamse herinneringscultuur. Daarnaast zijn er korte pitches over Sojourner Truth, spiritualiteit en esoterie binnen (Indisch) Nederland, de voorstelling/instrumentalisering van de (Amerikaanse) slavernijgeschiedenis in de retoriek van vroege Europese vrouwenbewegingen, en ontwikkelingen in de beeldvorming over, en zelfrepresentaties van, moslima's sinds de jaren zeventig in Europa.

Moderator: Lonneke Geerlings (VU)

Spreekers: Lonneke Geerlings (VU), Nancy Jouwe (UU), Markus Balkenhol (Meertens Instituut), Sophie van den Elzen (UU), Dineke Stam (Cultuur&Co), Esther Captain (HvA), Margreet van Es (UU).

Security, a nineteenth century project of empire in Europe and beyond

In this session the *Utrecht school for Historicizing Security* will present the first results of the ERC project "Securing Europe, fighting its enemies". In this project, led by Beatrice de Graaf (UU), security is being historicized. It examines how 'security' as an organizing principle brought about the formation of the new post-Napoleonic international order. To what extent can we speak of coordinated transnational European security cooperation at the time? Moreover, did these security practices culminate in an identifiable security culture in which views on enemies of the state and vital interests were increasingly shared? The project scrutinizes seven security regimes in which European countries were able to cooperate in the field of security even on a global scale. **Voertaal: Engels.**

Moderator: Joep Schenk (UU)

Speakers: Beatrice de Graaf (UU), Constantin Ardeleanu (UU), Erik de Lange (UU), Wouter Klem (UU), Ozan Ozavci (UU), Susan Legêne (VU).

De morele opdracht van de historicus in wetenschap, onderwijs en samenleving

Uiteenlopende, zo niet botsende politieke, maatschappelijke en emotionele belangen leiden momenteel tot spanningen in de samenleving, en zelfs tot polarisatie. De historicus wordt zich daardoor nog sterker bewust van de verschillende perspectieven die op grote gebeurtenissen uit heden en verleden mogelijk zijn, en daarmee ook van de persoonlijke standplaatsgebondenheid. Ook in het (geschiedenis)onderwijs en wetenschap krijgen docenten en onderzoekers te maken met diversiteit aan opvattingen en benaderingswijzen van gebeurtenissen. In deze panelsessie zal gekeken worden naar verschillende uitvoeringen van het omgaan met de morele opdracht van de historicus in wetenschap, onderwijs en samenleving. Evelien Gans onderzoekt de mogelijkheid van een genuanceerde maar evengoed scherpe analyse van belangrijke contemporaine joodse thema's zoals de (doorwerking van) de Shoah, antisemitisme en (de politiek van) Israël. Maartje Weerdesteijn behandelt de lessen die de internationale gemeenschap kan trekken uit historisch onderzoek naar de rol van dictators in massaal geweld, i.c. Kenneth Kaunda (Zambia) en Robert Mugabe (Zimbabwe). Lerarenopleiders van de HU en de UU presenteren de excellentietrajecten Multiperspectiviteit en Genocidestudies, waaruit blijkt hoe de wisselwerking van onderzoek en

praktijk een plaats kan bieden aan morele thema's in het curriculum van toekomstige leraren, en behandelen aansluitend de normatieve aspecten van het docentschap in een praktijkbeschouwing over polarisatie in de klas.

Moderator: Hanneke Tuithof (UU)

Sprekers: Evelien Gans (NIOD / UvA), Maartje Weerdesteijn (UU), Jaap Patist, Dirk van der Veen, Rien Claassen, Leen Alberts (lerarenopleiders geschiedenis aan de Hogeschool Utrecht) en Björn Wansink (lerarenopleider geschiedenis aan de Universiteit Utrecht).

Videogames en de representatie van koloniaal erfgoed

De invloed van videogames op het historisch bewustzijn in de samenleving is ongekend groot, maar nog weinig onderzocht. Dit panel richt zich op de achtergronden en effecten van koloniale representaties in games. Bram van den Hout belicht de weergave van slavernij in videogames. Tessa Pijnaker toont, op basis van antropologische methoden en theorieën, dat Ghanese ontwikkelaars hun mobiele spellen gebruiken om zichzelf te positioneren in de Ghanese samenleving en stereotyperingen over Afrika aan de kaak te stellen. Videogameontwikkelaar Roy van der Schilden behandelt het productieproces van *Herald*, een game geïnspireerd op het 19^e-eeuwse koloniaal verleden. Deze presentaties zullen uitmonden in een discussie met de zaal over de mogelijkheden die games bieden voor bewustwording van het koloniaal verleden en de representatie van de koloniale 'Ander'.

Moderator: Tessa Pijnaker (UvA)

Sprekers: Bram van den Hout (IISG), Tessa Pijnaker (UvA), Roy van der Schilden (Wispfire).

Nederland en de Spaanse Burgeroorlog: op ontdekkingstocht in de archieven

Honderden Nederlanders vertrokken tachtig jaar geleden vrijwillig naar Spanje om te vechten in de burgeroorlog (1936-39). Dit panel belicht de Nederlandse betrokkenheid bij dit interne conflict in het zuiden van Europa door middel van presentaties over archieven en resultaten van archiefonderzoek. Stefanie Massink geeft een korte introductie op de Spaanse Burgeroorlog, waarna medewerkers van de Koninklijke Bibliotheek, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis en het Nationaal Archief hun bronnenmaterialen over verschillende aspecten van de relatie tussen Nederland en de Spaanse burgeroorlog zullen presenteren. Massink sluit af met een toelichting op haar onderzoek naar de diplomatieke erkenning van Franco door de Nederlandse regering.

Moderator: Stefanie Massink (UU)

Sprekers: Stefanie Massink (UU), Huibert Crijns (Koninklijke Bibliotheek), Eric de Ruijter (IISG), Paul Brood (Nationaal Archief).

Polderen in de polder: participatieve democratie

In reflecties over ons politieke bestel komt doorgaans al snel het 'poldermodel' ter sprake. Deze vorm van politiek bestuur wordt voorgesteld als typisch Nederlands, ontstaan in de late middeleeuwen als gevolg van de gezamenlijke strijd tegen het water. Dit panel, bestaande uit historici en mensen uit de waterschapswereld, confronteert heden en verleden en gaat na in hoeverre er gepolderd werd in de polders tussen de middeleeuwen en 1800. Hoe werden belanghebbenden, zoals boeren, in het waterschapsbestuur gerepresenteerd? Hoe verliep de besluitvorming over het waterbeheer, en hoe werd er rekening gehouden met verschillende, tegenstrijdige belangen? En gebeurde dit in Nederland beter dan elders?

Moderator: Petra van Dam (VU)

Sprekers: Petra van Dam (VU), Herman Havekes (Unie van Waterschappen), Heleen Kole (UU), Piet van Cruyningen (Wageningen University), Milja van Tielhof (Huygens ING).

(Kunst)historisch onderzoek in WorldCat

WorldCat brengt als grootste bibliotheekcatalogus ter wereld meer dan 380 miljoen items bij elkaar voor gebruikers over de hele wereld. Met zo'n schat aan informatie is WorldCat een belangrijke bron voor onderzoekers en studenten. Ellen Hartman, bibliotheekconsulent bij OCLC (een wereldwijd samenwerkingsverband van bibliotheken dat zonder winstoogmerk gezamenlijk te gebruiken technologie en onderzoeksprogramma's aanbiedt), belicht verschillende onderzoeksmogelijkheden van WorldCat, zoals de Art Discovery Group Catalogue en toepassingen van WorldCat voor genealogisch onderzoek en historisch onderzoek op basis van niet-tekstueel materiaal – van bladmuziek tot juwelen en burgeronderscheidingen uit de Sovjet-Unie.

Spreker: Ellen Hartman (OCLC)

Publieksgeschiedenis, musea en burgerschap

Overheden hebben hoge verwachtingen van musea op het terrein van sociale cohesie en actief burgerschap. Deze sessie onderzoekt of historische musea in staat zijn die rol op zich te nemen. Verwachten we niet te veel van oude, levenloze objecten en de rol die verhalen kunnen spelen? De wending naar publiek betrokken musea roept bovendien vragen op over de morele positie die musea onvermijdelijk moeten innemen om deze rol op zich te nemen. Loert daarbij niet het gevaar dat musea vooral hun eigen moreel gelijk willen aantonen? Smoort dit niet elke discussie in de kiem? In deze sessie zal over deze thematiek worden gediscussieerd aan de hand van bijdragen vanuit de museumwereld, wetenschappelijk onderzoek, beleidsmakers en het maatschappelijke middenveld.

Moderator: Maarten van Dijck (Erasmus Universiteit Rotterdam)

Sprekers: Pieter de Bruijn (Open Universiteit), Karen Polak (Anne Frank Stichting), Valika Smeulders (Pasado Presente)

Op zoek naar de regels van het Nederlandse historische gilde

Historici krijgen niet graag voorgeschreven wat we wel en niet mogen onderzoeken. Toch lijkt het er op dat we ons wel degelijk aan regels en conventies houden, al blijven die in belangrijke mate impliciet. Er is nauwelijks debat over wat de grote vragen zijn waar we ons, als beroepsgroep, op zouden moeten richten. In deze sessie hopen we aan de hand van drie thema's te laten zien dat dit onbedoeld tot stiltes leidt: over dekolonisatiegeschiedenis, migratiegeschiedenis en de geschiedenis van klimaatverandering. Waarom hebben Nederlandse historici, op universiteiten, scholen en in archieven, het zo weinig over deze thema's? Waarom discussiëren we zo weinig over welke onderwerpen bestudeerd dienen te worden, en hoe deze onderwerpen zich tot elkaar verhouden? En in hoeverre hangt dit 'zwijgen' samen met institutionele aspecten van het historisch gilde binnen de academische wereld, zoals de noodzaak om fondsen te werven en een constante publicatiestroom op gang te houden?

Moderator: Thomas Smits (Radboud Universiteit Nijmegen)

Sprekers: Thomas Smits (Radboud Universiteit Nijmegen), Darryl Barthe (UvA), Lisa Kattenberg (UvA), Sara Polak (UL), Klaas Stutje (IISG), Suze Zijlstra (UL).

Kerken en de Indonesische oorlog

Ten tijde van de Indonesische Oorlog (1945-1949) hadden de christelijke kerken groot maatschappelijk en politiek gezag. Wat betekende dat voor de oorlogvoering in Indonesië? Drie jonge onderzoekers belichten achtereenvolgens de rol van legerpredikanten in deze oorlog, de relatie tussen de kerk in Nederland en de militairen in het veld, en een concreet conflict tussen de militaire praktijk en de norm van de kerk. Deze zogenaamde kwestie-Peniwen, over een geweldsdelict van Nederlandse militairen, is aan het licht gebracht door een predikant. Met deze bijdragen legt de sessie een verband tussen militaire geschiedenis en religiegeschiedenis, en krijgt de relatie tussen religie en kerk enerzijds en het leger en oorlogvoering anderzijds reliëf in het concrete geval van de Indonesische oorlog.

Moderator: George Harinck (VU/Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme)

Sprekers: Scott Kannekens (Universiteit Leiden), Marleen van den Berg (Universiteit Leiden), Christiaan Harinck (KITLV)

Ongeziene objecten. Sessie op locatie in Depot Centraal Museum, Vlampijpstraat 89, Utrecht

Museumdepots zijn de plekken waar het grootste deel van de totale Collectie Nederland wordt bewaard. Vanuit de media klinken kritische geluiden: wat moeten we met die overvolle depots? Zelf zijn musea ondertussen bezig hun depotcollecties te ontsluiten: ze richten voor publiek toegankelijke depots in, organiseren tentoonstellingen met depotschatten, stimuleren onderling bruikleenverkeer en digitaliseren om hun collecties voor iedereen online zichtbaar te maken. In deze sessie richten we de aandacht op depots als belangrijke bewaarplaatsen van geschiedenis. Froukje van der Meulen en Tamar Bos, beiden werkzaam bij het Rijksmuseum, verzorgen een korte inleiding, waarna een rondleiding door het depot van het Centraal Museum volgt, en een gedachtenwisseling over de mogelijkheden die de ongeziene objecten in museumdepots bieden.

Maximum aantal deelnemers: 15. Geldig legitimatiebewijs meenemen.

Parallelsessies, 16.00-18.00

Bewijsnood

In het licht van de actuele vluchtelingenproblematiek belicht dit panel de veranderlijke status van een paspoort. Enerzijds geeft een paspoort toegang tot staatsburgerschap, anderzijds is het paspoort een bewijs van staatsburgerschap – of van het tegendeel. Dit panel onderzoekt het paspoort als mechanisme van in- en uitsluiting in tijden van conflict en transitie, waarbij ook aandacht zal zijn voor ras- en genderdynamiek. Het panel belicht de betekenis van het paspoort voor vier historische figuren uit de twintigste eeuw: vertaalster Rosey Pool, reisjournaliste Mary Pos, een Hindostaanse contractarbeider die via Suriname naar Nederland kwam, en een tot vijandelijk onderdaan verklaarde Duitser in Nederland. Medewerkers van Vluchtelingenwerk, het COA en/of de IND belichten de status van het paspoort anno 2017.

Moderator: Susan Legêne (VU)

Spreekers: Lonneke Geerlings (VU), Babs Boter (VU), Chan Choenni (VU), Marieke Oprel (VU).

De klank van geschiedenis

Een muzikale ervaring is de ervaring van een tijdsdocument. Een compositie, in het verleden opgeschreven, wordt in het moment van nu opnieuw tot klinken gebracht. Wij kunnen deze muziek opnieuw beschouwen en uiteindelijk voor zichzelf laten spreken. Een essentieel onderdeel van de geschiedenis kan niet worden weergegeven in taal. Composities vormen niet alleen een passieve representatie van de tijd. Zij hebben de loop van de geschiedenis op actieve wijze beïnvloed. Thera Klaassen, historica en pianiste, belicht voor publiek onderwerpen die zich bewegen op het snijvlak van de politieke geschiedenis, muziekgeschiedenis en hedendaagse concertbeleving. Geïllustreerd met live pianospel. Deze multimediaal-concertante lezing neemt u mee naar een intrigerend thema: de klank van de twintigste eeuw. Muziek als wapen in koude en hete oorlog. De geschiedenis op het podium.

Spreeker/pianiste: Thera Klaassen (alumna UU & prof. klassiek pianiste).
www.theraklaassen.nl

Beroepsethiek voor historici

Sinds 2015 beoogt de KNHG-werkgroep Beroepsethiek voor Historici de kritische reflectie op waarden en normen binnen de beroepsgroep van historici te versterken. Dit panel zet een nieuwe stap in die reflectie door de aandacht te richten op drie thema's: de publieke rol van de historicus, de vraag of historici in het digitale tijdperk voldoende kennis hebben van de gereedschappen waarmee ze werken, en de opslag- en productiepraktijken van door de historicus zelf gecreëerde bronnen. Het panel presenteert een aantal concrete problemen, waarna de dialoog wordt aangegaan.

Moderator: Jilt Jorritsma (KNHG)

Spreekers: Renée Smid (zzp), Antoon De Baets (RUG), Jilt Jorritsma (KNHG), Lauren Lauret (UL), Tim Riswick (RU).

Collectie-ontsluiting next level: de ijsberg zichtbaar maken

"The historian should fulfill his task like a ragpicker," stelde Walter Benjamin ooit. Daarbij is de historicus niet alleen afhankelijk van de mate waarin bronnen uit het verleden bewaard zijn gebleven, maar ook of de overgeleverde bronnen vindbaar zijn. Vooral op dit laatste

terrein is nog veel winst te behalen en met de voortschrijdende techniek kan dit ook. Op dit moment is slechts een klein deel van alle collecties - het topje van de ijsberg - digitaal beschikbaar. Hoeveel onvindbare schatten zitten er nog in de Nederlandse archieven? Deze sessie geeft een kijkje in de keuken aan de hand van enkele praktische voorbeelden: automatische tekst- en handschriftherkenning, event modellering, linked open data, crowdsourcing, named entity recognition en andere methodieken. Wat kun je ermee als historicus en hoe gaat dit het onderzoek veranderen?

Moderator: Puck Huitsing (Netwerk Oorlogsbronnen)

Sprekers: Marieke van Erp (Vrije Universiteit Amsterdam), Ceciel Huitema (Nationaal Archief), Olaf Janssen (Koninklijke Bibliotheek), Lizzy Jongma (Netwerk Oorlogsbronnen), Edwin Klijn (Netwerk Oorlogsbronnen), Nico Vriend (Noord-Hollands Archief).

Religie, van alle tijden?

In musea en media krijgt het onderwerp religie de afgelopen jaren ruime aandacht. Vooral rondom herdenkingen – het Calvinjaar (2009), 500 jaar Reformatie (2017), en 400 jaar Synode van Dordrecht (2018) – is de belangstelling groot. Die belangstelling stelt conservatoren en onderzoekers voor de vraag hoe ze religieuze onderwerpen het beste kunnen overbrengen. Benadrukken we de verschillen of de overeenkomsten tussen heden en verleden? Hoe spelen we in op de afgenomen kennis over religieuze onderwerpen? Hoe reageren we op twijfels over het belang van religieuze geschiedenis? Dit ronde tafelgesprek brengt conservatoren, wetenschappers en publiek bij elkaar aan de hand van concrete antwoorden op de vraag hoe we religie aan een breder publiek presenteren.

Moderator: Peter van Dam (UvA)

Sprekers: Marianne Eekhout (Dordrechts Museum), Tanja Kootte (Museum Catharijneconvent), Fred van Lieburg (VU), Mart Rutjes (UvA), Jo Spaans (UU)

Modern geschiedenisonderwijs: examenprogramma en eigen invulling buiten school

Het examenprogramma voor HAVO en VWO is de afgelopen tien jaar behoorlijk veranderd. In deze sessie wordt het geschiedenisonderwijs van verschillende kanten belicht. Hanneke Tuithof presenteert een biografie van het examenprogramma geschiedenis. Daarna geven Martijn Vermeulen en Susan Suèr ieder een voorbeeld van een geschiedenisproject – ‘Jij en de oorlog’ resp. ‘CSI Leiden’ – buiten school, waarbij verder wordt gegaan dan het verplichte curriculum. We sluiten af met een gesprek over de invloed van een verplicht curriculum en de noodzaak om docenten inspraak en vrijheid te geven.

Moderator: Hanneke Tuithof (HU/UU)

Sprekers: Hanneke Tuithof (HU/UU), Martijn Vermeulen (Geschiedenisleraar van het Jaar 2015 / Stedelijk 4 en 5 Mei Comité Nijmegen), Susan Suèr (Erfgoed Leiden en Omstreken).

Sesam open u! De toekomst van *humanities*-tijdschriften in tijden van open access

Open access krijgt steeds meer voet aan de grond in het gevarieerde landschap van wetenschappelijk publiceren. Dat brengt grote veranderingen met zich mee, voor individuele auteurs en voor instituties van de geschiedwetenschap. Heeft een papieren Nederlandstalig vaktijdschrift als *Tijdschrift voor Geschiedenis* (sinds 1886) bijvoorbeeld nog toekomst? Deze sessie begint met een column van Dirk van Miert, die vanuit zijn expertise als ideeënhistoricus van de vroegmoderne tijd bespreekt of open access echt zo revolutionair is. Daarna is er een informatief panel van sprekers uit twee redacties van historische vaktijdschriften, een uitgeverij en een universiteitsbibliotheek over voor- en nadelen van open

access publiceren. De discussie wordt ingezet door reacties en vragen van twee jonge historici.

Moderator: Jacco Pekelder (UU)

Spreekers: Dirk van Miert (UU), Claire Weeda (Tijdschrift voor Geschiedenis), Maarten Prak (EMLC – Early Modern Low Countries), Jeroen Sondervan (Utrecht University Library – Uopen Journals), Max Haring (Amsterdam University Press), Eva Supèr (Jonge Historici), Anna-Luna Post (UU).

Geschiedenis op Wikipedia

De gratis online encyclopedie Wikipedia bevat talloze lemma's over historische thema's en figuren, geschreven door enthousiaste vrijwilligers die gezamenlijk werken aan de ontwikkeling en verspreiding van vrije kennis. Inhoudelijk vertoont de online encyclopedie echter opvallende gaten. Zo zijn er relatief weinig lemma's over vrouwenhistorische thema's, zoals de eerste en tweede feministische golf, en over historische vrouwen – of dat nu koninginnen, activistes, kunstenaressen of wetenschapsters zijn. Op historiografisch gebied loopt Wikipedia daarom sterk achter op de geschiedwetenschap en het archiefwezen, waarin de resultaten van decennialang vrouwen- en genderhistorisch onderzoek langzamerhand meer zichtbaar zijn geworden. Deze sessie belicht de 'gender gap' op Wikipedia, en onderzoekt strategieën om die kloof te dichten en deze ultieme vorm van publieksgeschiedenis meer representatief te maken.

Moderator: Evelien Rijsbosch (Atria. Kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis)

Spreekers: Hendrik Henrichs (UU), Danielle Jansen (Wikimedia NL), Evelien Rijsbosch, Marijke Huisman (UU).

Digital born informatie: het belang van historici bij de praktijk van beheer en behoud

Een groot deel van de maatschappelijke realiteit speelt zich digitaal af, maar het beheren en toegankelijk houden van digitale informatie krijgt nog steeds niet de aandacht die het verdient. Niet van de overheid, maar ook niet van historici. Wat kunnen en moeten historici betekenen bij het beheren en behouden van digitale archieven en collecties? Hoe kunnen zij instellingen actief ondersteunen bij het realiseren van een geheel aan digitale archieven en collecties die recht doet aan de dynamiek en diversiteit in onze maatschappij? Frans Smit, docent archiefwetenschappen, bespreekt de actuele stand van zaken in het digitale informatiebeheer. Frank de Jong informeert over het project Particuliere Archieven op de Kaart, waarna Jos van Waterschoot de praktijk schetst van een conservator die intermediair is tussen vragende klanten (historici, journalisten) en de aanbieders van bronnenmateriaal, zoals bedrijven en personen uit het boekenvak. Mirjam Schaap belicht aan de hand van de Maagdenhuisbezetting van 2015 wat de mogelijke rol van de historicus/archivaris is in een tijd waarin gemeenschappen steeds bewuster gebruik maken van internet en sociale media om hun verleden en heden vast te leggen en te delen.

Moderator: Mirjam Schaap (Stadsarchief Amsterdam)

Spreekers: Frans Smit (UvA), Frank de Jong (IISG), Jos van Waterschoot (Bijzondere Collecties, UvA), Mirjam Schaap (Stadsarchief Amsterdam).

Sport & the city. Sportverleden en stedelijke identiteit

Anno 2017 ontbreekt een hoofdstuk over sport in geen enkele stedelijke beleidsnota. Sport dicht sociale kloven, bevordert gezondheid, en belichaamt stedelijke identiteiten – en rivaliteiten. Om de ambitie van 'sportsteden' te begrijpen, moeten steden, stadions en

sportclubs worden bestudeerd als clusters ervaringen, symbolen en herinneringen die bijdragen aan een plaatsgebonden identiteit en een samenhangend beeld van ‘zelf’ en ‘de ander’. Sport bestaat immers bij de gratie van tegenstand en competitie. Dit panel onderzoekt in historisch perspectief de identiteitsconstructies van middelgrote sportsteden, met aandacht voor de rol van de wielersport en het wielerstadion in vooroorlogs Tilburg, het sportverenigingsleven in Nijmegen rond 1900, de geschiedenis van de rivaliteit tussen de voetbalclubs N.E.C. (Nijmegen) en Vitesse (Arnhem). Pieter Jansen, voorzitter van de Stichting Willem II Betrokken, belicht de actuele doorwerking van die imago’s en vijandbeelden, aan de hand van de activiteiten van de Stichting.

Moderator: Marjet Derks (Radboud Universiteit Nijmegen)

Spreekers: Thijs Kemmeren (Tilburg University), Jelle Zondag (Radboud Universiteit Nijmegen), Jon Verriet (Radboud Universiteit Nijmegen), Pieter Jansen (Stichting Willem II Betrokken).

Geschiedenis met een community! Sessie op locatie: Nederlands Volksbuurtmuseum, Waterstraat 27-29, Utrecht

Publieksgeschiedenis krijgt vaak vorm in een hiërarchische verhouding: de historicus maakt kennis toegankelijk voor een breder publiek. Dat publiek heeft echter zelf ook een geschiedenis, en eigen drijfveren om met het verleden bezig te zijn. Deze sessie belicht twee projecten waarin van onderop geschiedenis van een lokale gemeenschap wordt gemaakt en gezocht wordt naar een combinatie van sociale en historische doelen. Peer Boselie, directeur van Archief de Domijnen in Sittard-Geleen, informeert over ‘Het Aezelprojek’. In samenwerking met welzijnsorganisaties en de gemeente werken meer dan honderd vrijwilligers aan de geschiedenis van de stad, door zelf onderzoek te doen en de resultaten van dat werk op toegankelijke wijze te presenteren aan de gemeenschap. De opbrengst van dit project overstijgt het historisch belang; vele vrijwilligers krijgen via het project meer zelfvertrouwen en verkleinen hun afstand tot de arbeidsmarkt. Albert van Wersch, directeur van het Nederlands Volksbuurt Museum, vertelt over de bijzondere geschiedenis, sociaal inclusieve werkwijze en actuele uitdagingen van dit museum. Bewoners van de Utrechtse Wijk C, die in de jaren 1960 te maken kreeg met sloop en sanering, zetten zich al decennia in voor het vastleggen van hun geschiedenis. Om die te bewaren voor het nageslacht, maar ook om de sociale cohesie te bevorderen en zowel historische als actueel-maatschappelijke waardering voor de levens van volksbuurtbewoners te bewerkstelligen.